

Граматичні анормативи в текстах сучасної політичної реклами

Статтю присвячено аналізу граматичних помилок у політичних рекламних друкованих текстах передвиборчих газетних видань 2012 р. Пропонується систематизація таких помилок, зазначаються причини їх появи.

Ключові слова: помилка, анорматив, політичний рекламний текст, граматичні норми.

Сьогодні вимагає від людини володіння доволі широким спектром знань, умінь передати їх іншим. Саме від цього залежить рівень впливу на реципієнта інформації, що передається переважно вербальним способом. Максимальне сугестивне спрямування притаманне рекламним текстам, основна функція яких і полягає у переконанні реципієнта стати споживачем рекламованого продукту (у якнайширшому розумінні цього слова).

У певні моменти життя суспільства, як-от вибори до органів влади різних рівнів, особливої ваги набуває реклама політична – «основний вид комунікації між політичною силою та електоратом у передвиборний період, що має на меті створення позитивного іміджу кандидата/партії та агітування електорату на його/її користь» [1, с. 9]. В усіх населених пунктах розповсюджується величезна кількість друкованої продукції у формі рекламних листівок, буклетів, інформаційних листків, спеціалізованих газетних видань. Потенційні виборці зазвичай побіжно ознайомлюються із пропонованими матеріалами, лише зрідка заглиблюючись у їх зміст. Для того, щоб споживачі активніше цікавилися політичними рекламними матеріалами, вони мають бути цікавими, нестандартними, написаними грамотно, логічно й доступно. Проте саме мова таких текстів не бездоганна. Тексти політичних рекламних видань рясніють орфографічними, лексико-семантичними, граматичними, стилістичними, логічними, фактичними помилками та нековирностями їх авторів, які в короткі терміни передвиборчого процесу виявляються неспроможними запропонувати своїм читачам якісний продукт. Тему неякісної реклами в українському медійному просторі неодноразово порушували фахівці з філології та соціальних комунікацій [2; 3; 4; 5; 6].

Наше дослідження провадилося на матеріалі друкованих газетних видань, що розповсюджувалися в м. Києві протягом передвиборчої кам-

панії 2012 р. Об'єктом цієї розвідки стали граматичні помилки й недогляди, що траплялись у текстах політичної реклами. Саме такі види помилок і відхилень від мовної норми призводять до викривлення змісту повідомлення, утруднюють процеси його рецепції.

Власне *граматичні* помилки поділяються на морфологічні й синтаксичні, хоча у мовленні такий поділ вважається до певної міри умовним: у межах речення кожна словоформа вступає в синтагматичні зв'язки з іншими одиницями й водночас належить як до морфологічного, так і до синтаксичного рівнів мови.

Передвиборчі рекламні матеріали дають, на жаль, значний обсяг прикладів неправильного вживання словоформ, відхилень від літературних норм у побудові словосполучень і речень. Вельми поширеним типом *морфологічних* помилок у друкованих ЗМІ загалом і в політичних рекламних текстах зокрема є неправильне визначення родової належності мовної одиниці, переважно іменників. Причини таких відхилень – недосконале володіння граматичними нормами української мови, вплив російської мови, якою переважно спілкується непрофесійний журналіст, пор.: *Четверта алея Ярмарки талантів Дарниці* (Звіт БГ; список умовних скорочень видань наприкінці статті. – Г. М.), де граматична форма родового відмінка українського іменника чоловічого роду *ярмарок* замінена російським відповідником жіночого роду *ярмарка*; *Здатність бути більш чутливим до людей, їхньої болі, проблем* (РД. – 2012. – № 2); *...до болі знайомі обличчя* (Г) – в українській мові *біль* у значенні «відчуття фізичного страждання» належить до чоловічого роду, на відміну від російської. У реченні *Вважаю, що справа Луценко, – це розправа за його діяльність як колишнього голови МВС* (РД. – 2012. – № 2) простежується вплив російської морфологічної норми, за якою прізвища на *-ко* не відмінюються, незважаючи на статеву належність їх носія. Українська ж граматична норма вимагає відмінювання таких прізвищ, якщо їх носіями є особи чоловічої статі. Таким чином, у наведеному контексті має бути форма *Луценка*, оскільки описується ситуація, що стосується экс-міністра МВС Юрія Луценка. У цьому реченні недоречна також і кома після прізвища, достатньо тире між підметом і присудком, які виражені іменниками.

Подеколи матеріали передвиборчих рекламних видань вражають неуважністю та непоінформованістю авторів, як у контексті *...пудинг з татіока* (РД. – 2012. – № 3), де іменник *татіока* позначає «1. Крохмальна речовина, що її добувають з коренів маніоку. 2. Борошно або крупи з цієї речовини» [7, с. 1231] і належить до жіночого роду як в українській, так і в російській мовах. У реченні *Ви бачили, щоб у нас хтось прибирав за своєю собакою після вигулу?* (РД. – 2012. – № 2) іменник

собака вжито у формі жіночого роду, хоча вказівки на статево належність тварини в тексті немає, навпаки, контекстуально йдеться про тварин обох статей, а тому зазначена лексема повинна вживатися відповідно до літературної норми, у формі чоловічого роду. Розмовне мовлення чи російська лексика не повинні впливати на українську літературну мову, а саме нею має викладатися матеріал у ЗМІ.

Невідповідність літературним морфологічним нормам спостерігаємо не тільки в українськомовних, а й у російськомовних виданнях. Приміром, у контексті *...малообеспеченные слоя населения* (ЗР) від іменника *слоя* утворено розмовно-просторічну, нелітературну форму називного відмінка множини. Це засвідчує, що певна частина українських журналістів не обізнані з нормами ні української, ні російської мови.

Іноді помилки у визначенні родової належності іменників можуть бути визначені тільки на синтаксичному рівні, напр.: *Міноборони навідріз відмовилась фінансувати проект* (РД. – 2012. – № 2), де форма присудка (жіночий рід) ідентифікує підмет *Міноборони* як іменник жіночого роду. Однак загальновідомим є правило, згідно з яким рід невідмінюваних аббревіатур визначається за родовою ознакою головного слова складноскороченого найменування – *Міністерство оборони*, тобто мало б бути *Міноборони відмовилось*.

Українська літературна мова диференціює за родами числівники *один, одна, одне*, при цьому лексема середнього роду може стосуватися будь-якої особи, незалежно від статі. А тому у випадках, коли стать виконавця дії невідома або коли є виконавці різних статей, перевагу надають саме середньому роду: *довіряти одне одному, зраджувати одне одного* тощо. Таким чином, у реченні *Саме на спільних інтересах, щоденній праці, відповідальності один за одного базувалася родина його батьків* (РД. – 2012. – № 2) граматично неправильно вжито чоловічий рід лексеми *один*, оскільки батьки героя належать до різних статей.

Типовими і, на жаль, вельми поширеними є аномативи у вживанні закінчень *-а/-у* в родовому відмінку однини іменників чоловічого роду. Складність правописного правила, з одного боку, та небажання засвоїти його для професійної діяльності, з другого, викликають значну кількість таких помилок у журналістських текстах. Наприклад, назви конкретних предметів та населених пунктів, числові найменування, терміни іншомовного походження на позначення конкретних предметів мають закінчення *-а/-я*, а не *-у/-ю*: *Конкурс дитячого малюнку* (Звіт БГ); *...залишитися в Раді просто так, заради мандату та жалування* (ВШ); *пошкодження черепу* (МЗ); *відкриття світлофору* (РД. – 2012. – № 2); *пройти до відділку міліції* (МЗ); *заступник начальника райвідділку* (МЗ); *прибули з Херсону* (МЗ); *близько мільйону українців* (МЗ); *на-*

дання *сертифікату* (Спр. – 2012. – № 19); *...копії документів – паспорту, пенсійного посвідчення* (ВО № 216) тощо. Тільки закінчення *-у/-ю* мають іменники на позначення установ, організацій, загальних та абстрактних понять, номінативи зі значенням місця, простору, пор.: *...взяла у банка кредит* (РД. – 2012. – № 3); *проведення Чемпіоната Європи з футболу* (Звіт БГ); *система державного рекета* (РД. – 2012. – № 3); *представник виборчого округу* (НР). Окрім того, в мові існують лексеми, які залежно від закінчення в родовому відмінку набувають різних семантико-граматичних відтінків. Доволі часто автори публікацій не розрізняють, коли яку флексію треба вживати. У таких випадках недоречна форма змінює зміст висловлювання, призводить до проблем у сприйманні контексту. Приміром, іменник *буряк* може мати закінчення *-у* при позначенні збірного поняття і закінчення *-а* на позначення одного кореня. А тому висловлювання *Подаруйте їй шубу з найдорожчих видів буряка і оселедця!* (РД. – 2012. – № 3) втрачає логічність через неможливість одного коренеплоду належати до кількох видів одночасно.

До типових помилок в аналізованих матеріалах належить не правильне закінчення іменників у місцевому відмінку множини під впливом російських аналогічних форм: *По вулицям Ахматової, Драгоманова...* (Звіт БГ); *По неіснуючим гарантіям примусять зараз сплачувати борг* (ВОВ).

До помилок морфологічного характеру, спричинених впливом російської мови, належать випадки вживання одних частин мови на місці інших. Найбільшого поширення набуло використання форми родового відмінка займенника III особи множини *їх* замість присвійного *їхній*. Для російської мови характерна омонімія цих словоформ (*их*), і непрофесійні журналісти поширюють граматичні норми однієї мови на іншу, пор.: *турбота про мешканців Дарниці, їх безпечно та комфортно життя* (ВОВ); *...захистити людей, їх права і гідність* (НН); *Малодушні завжди скаженіють, якщо їх супротивник успішний* (ВШ); *...використання ксерокопії їх паспорта* (ВО) тощо. Усього таких прикладів порушення морфологічної норми знайдено понад 30 у всіх аналізованих виданнях, незалежно від їхньої політичної належності. Цей вид порушень мовних норм представлений іще одним поширеним прикладом – використанням як субстантива прикметника *складова*. Перенесення норм російської мови в українську не виправдане, оскільки в українській літературній мові існують заміники такої кальки – іменник *складник* або ж словосполучення *складова частина*, тимчасом як російська мова має в літературному обігу субстантивовану лексему *составляющая*, пор.: *Однією з найважливіших складових геополітичної стратегії*

Кремля... (УМ: спецвипуск. – 2012. – Верес.); *Чесність перед собою – це найважливіша складова, що дає нам право...* (УК); *...лабораторна діагностика є однією з найважливіших складових системи охорони здоров'я* (ГЧ) тощо.

Творення ступенів порівняння прикметників уже тривалий час залишається проблемою для багатьох публіцистів, хоча на цьому питанні акцентується увага в усіх підручниках і навчальних посібниках для журналістів. По-перше, грубим порушенням морфологічних норм вважається творення найвищого ступеня за допомогою лексеми *самий*, наприклад: *Та самою найкращою родзинкою...* (Звіт БГ); *...за самими скромними підрахунками* (ВШ). По-друге, українські прикметники у формі вищого ступеня відмінюються за родами, на противагу російським, які такої властивості не мають, оскільки є незмінними формами. Проте деякі автори переносять норми російської мови в українську мовну практику, напр.: *Вода з кулера виявилася небезпечніше звичайної. Звичайна кип'ячена вода з-під крана корисніше для пиття, ніж вода з кулера. Тому вона радить бути акуратніше, вживаючи воду з кулера* (РД. – 2012. – № 3). Деякі помилки в рекламних політичних матеріалах пов'язані зі змішуванням прикметників твердої та м'якої груп при відмінюванні: *...викличе зворотню реакцію* (РД. – 2012. – № 2).

Можна вважати позитивним те, що в аналізованих матеріалах майже не трапляються помилки у творенні форм наказового способу дієслів, яких було багато в публіцистиці 2000-х рр., пор.: *Давайте голосувати за Монтян* (МЗ).

Міжмовна інтерференція спричинює переважну більшість відхилень від мовних норм української мови. Чинник впливу російської мови діє і при відборі прийменників у текстах. Приміром, найпоширенішою помилкою є недоречне використання прийменника *по*, який у російській мові має більшу сполучуваність, ніж в українській, пор.: *Хтось ...по неіснуючим гарантіям примусить зараз сплачувати борг* (ВОВ), *порушення кримінальної справи по факту вимагання* (РД. – 2012. – № 3) – у цих реченнях нормативним є прийменник *за*; *...звертаються за допомогою по складанню адміністративних позовних заяв* (РД. – 2012. – № 3) – тут варто замінити *по* на *у*; *Правомірність дій Пилипишина по ліквідації корупційної схеми крадіжки ринку* (ВШ) – необхідна заміна прийменника на *щодо*; *Інформаційна кампанія по його дискредитації* (ВШ) – на місці *по* доречнішим є *з* і *под*.

Часто автори політичних рекламних текстів припускаються грубих помилок у складених прийменниках, вживаючи їх в усеченій формі, напр.: *...використання персональних даних згідно Закону країни «Про захист персональних даних»; згідно статті 182* (Спр. – 2012. – № 5);

У Канаді згідно законом 1985 року... (РД. – 2012. – № 3). Український прийменник згідно з має двокомпонентну будову і вживається з іменником у формі орудного відмінка, в наведених же контекстах можна вбачати вплив російського відповідника **согласно**, який має однослівну структуру і вживається з давальним відмінком об'єкта. До подібних прикладів поширення російських мовних норм на українські належить і помилкове використання прийменника **на** в реченнях на зразок *Дмитро Табачник повідомив, що перестав нав'язувати регіонам підручники на «непотрібні мови», тобто українській (УМ: спецвипуск. – 2012. – Верес.)*, де нормативною є безприйменникова конструкція *говорити (якоюсь) мовою*.

На синтаксичному рівні найпоширенішими видаються помилки у виборі відмінка при керуванні, в узгодженні компонентів речення в числі, в будові однорідного ряду тощо. «Причиною таких помилок є переважно те, що мовці не завжди враховують граматичні особливості синонімічних слів і переносять керування одних слів на інші. Деякі з цих порушень теж є наслідком перенесення в українську мову керування відповідних конструкцій російської чи польської мов» [8], тобто невміння журналіста переключитися з розмовного мовлення, іншої мови на українську породжує низку аномативів у писемному мовленні.

Загальновідомо, що перехідні дієслова керують знахідним відмінком лексеми – назви об'єкта, проте за наявності заперечної частки **не** перед дієсловом знахідний відмінок змінюється на родовий. Але ця норма часто порушується в публіцистичних матеріалах рекламного характеру: *Держава, на жаль, поки не гарантує нам верховенство права (ВШ); ...хто порушує закон та не несе за це відповідальність (УМ: спецвипуск. – 2012. – Жовт.); По суті вони не знають район (ВШ)*, тобто правильними були б такі сполуки: *не гарантує верховенства, не несе відповідальності, не знають району*.

Поширеним відхиленням від норми є використання родового відмінка однини у сполученні з числівниками **два, три, чотири, обидва** замість нормативного називного відмінка множини. Найбільше рясніє такими похибками київське видання «Рідна Дарниця», пор.: *два спортивно-дитячих майданчика; два віце-прем'єр-міністра; там, де два українця – три гетьмани; обидва чиновника (РД. – 2012. – № 2); ...три американських пирога (РД. – 2012. – № 3)*. А в реченні *Зробили освітлення, встановивши 4 ліхтаря, також за ініціативою та сприянням Сергія Кримчака (РД. – 2012. – № 2)* неназваному авторові вдалося припуститися й другої помилки: іменник *сприяння* у сполученні з прийменником **за** повинен мати форму родового, а не орудного відмінка.

Низка подібних помилок спричинені низьким рівнем редагування текстів видання, професійної майстерності авторів, напр.: *Мати... мріяла виховувати дітей, навчати їх музиці (РД. – 2012. – № 2)*, де дієслово *навчати* керує родовим, а не давальним відмінком; *...накласти штраф за створення загрози безпеки на автобані (РД. – 2012. – № 3)* – іменник *загроза* у цьому контексті керує давальним, а не родовим відмінком; *...скільки годин на день вони цього присвячують (РД. – 2012. – № 3)* – дієслово *присвячувати* вимагає форми давального, а не родового відмінка. Такого типу помилки трапляються і в інших аналізованих виданнях: *Розмови відбувалися між Кучмою і генеральним прокурором України Михайлом Потєбеньком, Кучмою та Миколою Обіходом та інших (Спр. – 2012. – № 19)*, де займенник *інший* повинен набувати форми орудного відмінка множини; *Півтора роки (ЧВ); ...за 1,5 місяці до виборів (Звіт БГ)* – виділені лексеми мають набувати форми родового відмінка однини.

Російськомовним виданням також властиві помилки в керуванні: *Около 15 % населения Украина постоянно находится на заработках в других странах (ЗР)* – топонім *Украина* треба вживати в цьому реченні в родовому відмінку; *Партия «Зелёные» гарантирует: 1. Увеличении штрафных санкций... (ЗР)* – іменник *увеличение* має набувати форми знахідного відмінка після перехідного дієслова.

Помилки в узгодженні в числі є свідченням неухважності як журналіста-піарника, так і редактора. Найпоширенішими є відхилення від граматичної норми при узгодженні підмета з присудком, як-от: *Хто заперечить тому, що понад усе мають бути захист права та закону? (РД. – 2012. – № 2)* – присудок узгоджується не з підметом, а із залежними від нього додатками; *Багато в чому форма та розмір букета залежить від убрання нареченої (Грані: спецвипуск); І сьогодні Ющенко та залишки його «любих друзів» за гроші олігархів знову намагається обдурити частину народу (Т); Статки 20 найбагатших учасників парламентських виборів у Верховну Раду оцінюється в 7,7 млрд. доларів (РД. – 2012. – № 2)* – в останніх трьох реченнях при підметах у формі множини присудок набуває хибної форми однини. У контекстах *Сьогодні значна частина виборців розгублені (Т); Про це повідомили низка інтернет-газет (ВОб)* стрижневий іменник складеного підмета має форму однини, відповідно й присудок повинен набувати цієї самої форми. Типовою помилкою при узгодженні між компонентами предикативного центру є вживання присудка у формі множини, коли підмет виражений займенниками, які не мають числових форм, а тому співвідносяться винятково з одиною, напр.: *Всі, хто*

мали можливість прийти на зустріч зі мною... (ЧВ); Кияни, як ніхто інші... (УК). Зрідка трапляються порушення узгодження при множинному підметі: *І ти, хто працює з ним поруч, радіє з того... (РД. – № 2, 2012),* де присудок має набувати форми множини.

До помилок через неухважність варто зарахувати відсутність узгодження в числі означення з означуваним словом: *Друге завдання – це заручитися висуненням від якоїсь із популярних та неодмінно опозиційних партій (ЧВ); Кирило Куликов – лідирує! Про це свідчать результати соціопитувань, проведеного консорціумом провідних українських соціологічних компаній (Грані. – 16.10.2012).* У першому реченні сполука *яко́сь* із передбачає форму множини наступної лексеми, тобто повинна бути форма *партій*; у другому контексті при узгодженні відокремленого означення автор помилково використовує форму однини замість потрібної в цьому випадку множини.

Подібні випадки неузгодженості у відмінку, роді або числі трапляються як на рівні простого, так і на рівні складного речення, коли узгоджувані елементи розташовані дистантно. Наприклад, в аналізованих текстах автори припускаються помилки при узгодженні в роді, напр.: *Центральноєвропейська ініціатива (ЦЕІ) – регіональне угруповання країн Центральної та Східної Європи, діяльність якої має на меті... (Грані: спецвипуск); Наша людина читає інструкцію тільки тоді, коли точно розуміє, що все поламав (РД. – 2012. – № 3).* При порівнянні аналогічних текстів російською мовою можна дійти висновку, що журналісти просто невправно переклали ці тексти з російської, навіть не відредагувавши їх належним чином (пор. російською *угруповання – группировка* (ж. р.), *людина – человек* (ч. р.)). У реченні *Блок Кличка був єдиною силою, що без компромісів протидієв розкраданню кийського майна та землі (УК)* підрядна частина повинна узгоджуватися зі словом *силою* у жіночому роді, адже саме цю лексему вона пояснює. Належність до слова *блок* неможливе, оскільки означальні підрядні частини завжди розміщені безпосередньо після означуваного слова. Недолугий вигляд має також речення *Якщо взяти результати Інституту соціології, яка робить такі дослідження щорічно... (РД. – 2012. – № 3),* де узгодження підрядної означальної частини відбулося не з опорним словом найменування закладу, а з останнім словом головної частини, що призводить до неправильного сприймання інформації реципієнтом.

Використання недоречної відмінкової форми пов'язане зі змінами в структурі речення на етапі його редагування. Проте цей процес не завжди доводить до логічного завершення, напр.: *Поки ви читали цей текст, у Києві померло 100 людей. Більшість із них – через відсутність кваліфікованої медичної допомоги, ліків, катастрофічного*

*стану, в якому перебувають станції швидкої медичної допомоги (Грані: спецвипуск) – узгодження словосполучення у родовому відмінку з компонентами однорідного ряду викликає комічний ефект, оскільки в цьому контексті сполука *катастрофічний стан* є однорідною до слова *відсутність*, а тому потрібен знахідний відмінок із прийменником *через*; *Попередньо десерт... присипають карамелізованого чорними трюфелями і покривають торт істівними золотими пластівцями 24-карат (РД. – 2012. – № 3) –* виділений дієприкметник повинен узгоджуватися в орудному відмінку однини з іменником *трюфелями*, а складну лексему наприкінці речення вжито недоречно, вона взагалі перебуває не на своєму місці; *Десерт... з крижаної стружки, присмаченою червоною квасолею (РД. – 2012. – № 3) –* тут помилково вжитий орудний відмінок дієприкметника замість родового; у російськомовному контексті *...он в полной мере клонирует федеральный закон Российской Федерации по митингов и демонстраций (Спр. – 2012. – № 18)* випущена одна з лексем після прийменника *по* (напр., *проведению, организации*).*

Побудова однорідного ряду, як з'ясувалося, викликає низку проблем у журналістів. По-перше, в межах одного ряду не можуть поєднуватися поняття різних рівнів, як-от: *Ініціативна група... почала працювати заради кращого та цивільного життя в Бортничах (РД. – 2012. – № 2) –* якісний прикметник у формі вищого ступеня не є однорідним поняттям стосовно відносного прикметника; *...поміж іншими кандидатами за рівних умов, я буду найдостойнішим, чеснішим та зможу гідно представити Дарницю в парламенті (РД. – 2012. – № 3) –* як однорідні іменні частини присудка подані прикметники у формах різних ступенів порівняння, що вже унеможлиблює їх однорідність; *Ресурс поможет создать базу данных актуальных проблем Киева, обратит на них внимание людей, журналистов и чиновников, непосредственно ответственных за ее решение, а также позволит отслеживать ситуацию с решением проблемы в режиме онлайн (НР) –* в один ряд об'єднані іменник із родовим значенням і два – з видовим. Доречно було б скоротити цей ряд, прибравши з нього перший компонент. Крім того, в реченні наявний ще один недогляд: у відокремленому означенні замість присвійного займенника *ее* повинен бути *их*, оскільки цей член речення має узгоджуватися у числі зі словом *проблем*. По-друге, у рекламних матеріалах політичного спрямування трапляються порушення у вживанні сполучників, напр.: *Від Святійшого Патріарха Філарета Богдан Гребенюк отримав не лише орден, але подяку за всі добрі справи... (Звіт БГ),* де після *але* повинен бути ще один елемент складеного сполучника – *й*. Без нього речення в цілому втрачає смисл і сприймається реципієнтом більш-менш відповідно до закладеної в ньому думки тільки

після кількох прочитань. Третій вид помилок у побудові однорідного ряду полягає в поєднанні в межах одного ряду прийменникових та безприймєнникових слівформ у різних відмінках, що призводить до смислової дезорієнтації читача, пор.: *Не встигли скалічити у ВР і Януковичем українську мову, як швидко з'явилася російська* (УМ: спецвипуск. – 2012. – Верес.). Окрім цього, таке сполучення невіддале ще й через те, що в ролі однорідних понять вжито обставину місця із назвою установи (де? – у Верховній Раді) й непрямий додаток – прізвище виконавця дії (ким? – Януковичем). До четвертого виду помилок належить відсутність правильного узгодження однорідних членів з узагальнювальним словом, напр., у реченні *Це повноваження також передається дисциплінарно-кваліфікаційним органам: Вищої кваліфікаційної комісії й Вищій раді юстиції* (Спр. – 2012. – № 5) відсутнє відмінкове узгодження всіх компонентів ряду у відмінку, оскільки узагальнювальне слово й один із членів ряду мають форму давального відмінка, а ще один член – родового.

Не поодинокі в текстах і неправильна побудова речень, внаслідок чого вони втрачають смислову та логічну прозорість. Наприклад, у реченні *...Дозволю собі в цьому випуску «Часу» трошки детальніше розповісти про себе та які мотиви підштовхували мене до тих, чи інших дій* (ЧВ) одразу кілька помилок: по-перше, автор намагається подати як однорідні поняття додаток і підрядну частину, що призводить до нерозуміння змісту речення. Цього можна уникнути, відредагувавши другий додаток: *про себе і про те, які мотиви...* По-друге, перед одиничним сполучником **чи** кома не ставиться. У реченні *На прикладі Шевченківського району Пилипишин довів, що можна створити і жити в іншій Україні, більш комфортній і менш корумпованій, ніж та, яку ми зараз всі знаємо* (ВШ) явно бракує прямого додатка після перехідного дієслова *створити*, що призводить до повної втрати сенсу всією синтаксею. Наступний контекст не одразу сприймається через його двозначність: *Проте у зустрічах повинні бути зацікавлені і виборці і їх домагатися* (ЧВ). Оскільки в реченні наявні дві лексеми у формі множини, то реципієнтові важко визначитися з об'єктом домагань. Для виправлення такої ситуації потрібна перестановка членів речення, напр.: *Проте саме виборці повинні бути зацікавленими у зустрічах і домагатися їх проведення*.

Порушення послідовності членів речення є ще однією вадою побудови висловлювань в аналізованих матеріалах. Напр.: *А от хто ж поставив реальний світлофор на такому небезпечному та аварійному в Бортничках перехресті?* (РД. – 2012. – № 2) – обставина місця в Бортничках має стояти в самому кінці речення; *У напівпорожньому клубі відразу новоспечений кандидат у нардепи намагався «завалити» виборців*

своїм запитанням... (Спр. – 2012. – № 5) – прислівник *відразу*, що характеризує спосіб дії, має перебувати безпосередньо перед присудком; *А скільки вражень залишилось у них від безпосереднього спілкування, добрих та щирих почуттів* (РД. – 2012. – № 3) – розірвання однорідного ряду призводить до втрати смислу, а тому словосполучення *добрих та щирих почуттів* необхідно розмістити одразу після *вражень*; рос. *Ранее мне, и уверен, как и 99,999% жителей района этот факт был неведом, ибо гражданин И. Пархоменко, как кандидат никакой активности в округе не проявлял* (Спр. – 2012. – № 19) потребує усунення з речення вставної сполуки *и уверен*, коми перед другим сполучником *как* та постановки коми після *района*.

Структурно незавершені речення теж спричинюють низький рівень розуміння тексту і подальше небажання ознайомлюватися з ним далі, пор.: *Якщо всі почнуть скаржитися та вимагати справедливого перерахунку, думають у Кабміні та Пенсійному фонді України!* (РД. – 2012. – № 3) – відсутня головна частина складнопідрядного речення; *По-друге, відносно Тимошенко є ще один доволі розрахунок* (Т) – пропущене означення при слові *розрахунок*, хоча обставинна характеристика цього означення є – *доволі*; *Ігор Чермак наполягає на тому, що збереження здоров'я нації – це завдання не тільки медицини, а й взагалі всього суспільства: освіта, спорт, продукти харчування, благоустрій, альтернатива шкідливим звичкам і заборона їх пропаганди* (ТЧ) – думка автора взагалі незрозуміла через абсолютну граматичну неформленість речення. Тут важко не погодитися з Н. Бабич: «Погане мовлення є свідченням передусім поганого мислення і лише потім – поганого знання мови» [9, с. 291]. Навіть кваліфіковані журналісти звертають увагу на кричущу безграмотність політичної реклами, приміром, Дмитро Губенко в «Українському тижні» зазначає: «Складається враження, що весь цей агітпродукт робили десь похапцем на колінці. І як голосувати за таких кандидатів (чи партії), якщо вони навіть нормальної агітації не здатні випустити?» (Український тиждень. – 2012. – 26 жовт.–1 листоп. – № 43).

Аналіз незначної кількості рекламних матеріалів політичного спрямування передвиборчої кампанії 2012 р. засвідчує невисоку мовленеву культуру їхніх творців. Авторами таких текстів здебільшого є журналісти, публіцисти, що в період перед виборами тимчасово перекваліфікуються на піарників. При цьому їхній фаховий рівень не змінюється: отже, таких самих помилок вони припускалися раніше й припускатимуться надалі у своїй безпосередній професійній діяльності, так само нехтуючи нормами літературної мови.

1. *Станкевич Ю. В.* Мовні сугестогени в текстах політичної реклами : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Ю. В. Станкевич ; Одеськ. нац. ун-т ім. І. І. Мечнікова. – О., 2011. – 20 с.
2. *Грицюта Н.* Проблеми мовної естетики реклами // Стиль і текст. – К., 2010. – № 11. – С. 82–96.
3. *Холод О.* Особливості вивчення мовлення політика у ЗМІ з позицій лінгвістики // Вісник Львів. ун-ту. Серія журналістики. – 2004. – Вип. 25. – С. 382–389.
4. *Козаков Г.* Саботаж: актуальні проблеми культури ефірного мовлення // Теле- та радіожурналістика. – № 8. – 2011. – С. 144–154.
5. *Бондаренко Т. Г.* Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Т. Г. Бондаренко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 20 с.
6. *Дертак О.* Ефективність реклами: мовні особливості // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – 2010. – № 8. – С. 24–33.
7. *Великий* тлумачний словник української мови / уклад., голов. ред. В. Т. Буцел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
8. *Гринчишин Д. Г.* Дотримуйтесь синтаксичних норм [Електронний ресурс] / Д. Г. Гринчишин. – URL: <http://www.kulturamovny.org.ua/KM/pdfs/Magazine7-14.pdf>.
9. *Бабич Н. Д.* Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 432 с.

Список умовних скорочень назв газет

ВО – Виборчий округ. – № 216; **ВОб** – ВО Батьківщина. – № 19; **ВШ** – Вибір південцівця: спецвипуск. – 2012. – Жовт.; **ЕСЗУ** – Екологія та соціальний захист України: спецвипуск; **Звіт БГ** – Звіт про роботу Богдана Гребенюка. – 2012. – Жовт.; **ЗР** – Зелёные работают! – 2012. – Октябрь. – № 4; **ІЧ** – Вибори – 2012. Ігор Чермак; **МЗ** – Монтян захистить!; **НН** – Народний наступ: інформаційний бюлетень. – № 3; **НР** – Наш район: округ № 212. – 2012. – Жовт.; **РД** – Рідна Дарниця; **Св.** – Свобода; **Спр.** – Спротив: спецвипуск; **Т** – Товариш. – 2012. – 11 жовт. – № 41; **УК** – Удар Київ; **УМ** – Україна молода; **ЧВ** – Час вибору. – 2012. – № 3.

Подано до редакції 25. 10. 2013 р.

Маруненко Ірина.

Grammatical deviations in the texts of modern political advertising.

The article focuses on the grammatical errors in political advertising printed texts of the pre-election newspaper editions of 2012. The systematization of these errors is proposed indicating the reasons for their occurrence.

Keywords: error, deviation, political advertising text, grammatical norms.

Мариненко Ирина.

Грамматические анормативы в текстах современной политической рекламы.

Статья посвящена анализу грамматических ошибок в политических рекламных печатных текстах предвыборных газетных изданий 2012 г. Предлагается систематизация подобных ошибок, указаны причины их появления.

Ключевые слова: ошибка, анорматив, политический рекламный текст, грамматические нормы.

